

2016-02-04 Ärendenr:
NV-02066-15

Redovisning av förslag till svenska regler och åtgärder för invasiva främmande arter

1. Förslag till ny svensk förordning och ändring i befintliga förordningar

Förslag till förordning om invasiva främmande arter

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om invasiva främmande arter av nationell betydelse och unionsbetydelse. Den kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 5 § miljöbalken.

Uttryck i förordningen

2 § Ord och uttryck i denna förordning har samma betydelse som i förordning (EU) nr 1143/2014.

3 § Med invasiva främmande skogsträd avses i denna förordning invasiva främmande träd som används för virkesproduktion.

4 § Med ansvarig myndighet avses i denna förordning Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten enligt den ansvarsfördelning som framgår av 5 och 6 §§.

Ansvariga myndigheter

5 § Naturvårdsverket ansvarar huvudsakligen för tillämpningen av förordning (EU) nr 1143/2014 och denna förordning i fråga om arter som lever på land.

6 § Havs- och vattenmyndigheten ansvarar huvudsakligen för tillämpningen av förordning (EU) nr 1143/2014 och denna förordning i fråga om arter som lever i vatten.

Riskbedömning

7 § När en riskbedömning ska göras enligt artikel 5.2 andra stycket i förordning (EU) nr 1143/2014 ska den ansvariga myndigheten höra Jordbruksverket om det behövs.

Tillstånd

8 § Ansvarig myndighet ska efter ansökan pröva frågor om tillstånd till

1. forskning med invasiva främmande arter av unionsbetydelse,
2. verksamhet för ex situ-bevarande av invasiva främmande arter av unionsbetydelse, och
3. vetenskaplig verksamhet och efterföljande medicinsk användning av produkter som härrör från invasiva främmande arter av unionsbetydelse.

Ansvarig myndighet får ge tillstånd till sådan verksamhet som avses i första stycket om villkoren i artiklarna 8.2–8.3 i förordning (EU) nr 1143/2014 är uppfyllda. Om en ansökan avser vetenskaplig verksamhet och efterföljande medicinsk användning av produkter enligt första stycket 3, får tillstånd endast ges om syftet med verksamheten är att förbättra människors hälsa.

Att sökanden ska tillhandahålla alla uppgifter som behövs framgår av artikel 8.4 i förordning (EU) nr 1143/2014.

9 § Ansvarig myndighet får, efter godkännande av Europeiska kommissionen, ge tillstånd till annan verksamhet än den som avses i 8 § i enlighet med artikel 9 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Återkallande av tillstånd

10 § Ansvarig myndighet får när som helst, tillfälligt eller slutgiltigt, återkalla tillstånd som myndigheten har beviljat enligt 8 och 9 §§ om oförutsedda händelser med negativ effekt på biologisk mångfald eller relaterade ekosystemtjänster inträffar eller om tillståndsinnehavaren inte längre uppfyller villkoren i tillståndet.

Ytterligare bestämmelser om återkallande av tillstånd finns i artikel 8.5 andra meningen i förordning (EU) nr 1143/2014.

11 § Länsstyrelsen får besluta att djur i en verksamhet för vilken tillståndet enligt 8 eller 9 §§ har återkallats ska avlivas. Om länsstyrelsens avlivningsbeslut inte följs får länsstyrelsen omhänderta djuret och låta avliva det på ägarens bekostnad.

Invasiva främmande arter av nationell betydelse

12 § Ansvarig myndighet ska vid behov lämna förslag till regeringen om vilka invasiva främmande arter som kan vara av nationell betydelse och därför bör finnas på den nationella förteckningen över invasiva främmande arter som Sverige får besluta om enligt artikel 12.1 i förordning (EU) nr 1143/2014.

13 § Ansvarig myndighet ska till regeringen föreslå vilka bestämmelser om åtgärder i förordning (EU) nr 1143/2014 som bör tillämpas i fråga om arter som finns på den nationella förteckningen över invasiva främmande arter.

Ansvarig myndighet ska till regeringen föreslå vilka övriga åtgärder som bör vidtas för att hindra att de arter som avses i första stycket etablerar sig i Sverige eller sprids här.

När ansvarig myndighet tar fram förslag enligt första och andra stycket ska myndigheten höra Jordbruksverket om det behövs.

14 § Naturvårdsverket ska tillsammans med Skogsstyrelsen ta fram förslag till åtgärder som bör vidtas för att hindra att invasiva främmande skogsträd som finns på den nationella förteckningen över invasiva främmande arter etablerar sig i Sverige eller sprids här.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska eftersträva att nå samsyn. Om Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen inte kommer överens ska båda myndigheternas synpunkter redovisas till regeringen.

15 § Ansvarig myndighet ska till regeringen föreslå vilka invasiva främmande arter som myndigheten anser kräver ett utökat regionalt samarbete enligt artikel 11 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Innan ansvarig myndighet föreslår arter enligt första stycket ska myndigheten höra Jordbruksverket om det behövs.

Naturvårdsverket ska i fråga om invasiva främmande skogsträd som kräver ett utökat regionalt samarbete ta fram förslag tillsammans med Skogsstyrelsen. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska eftersträva att nå samsyn. Om Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen inte kommer överens ska båda myndigheternas synpunkter redovisas till regeringen.

Nödåtgärder

16 § Ansvarig myndighet ska i de fall som avses i artikel 10.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 underrätta regeringen om sådana arter som myndigheten på grundval av preliminära vetenskapliga belägg bedömer sannolikt uppfyller kriterierna i artikel 4.3 i samma förordning.

När ansvarig myndighet underrättar regeringen enligt första stycket ska myndigheten även föreslå vilka nödåtgärder som bör vidtas i fråga om dessa arter.

Handlingsplaner

17 § Ansvarig myndighet ska i enlighet med artikel 13 i förordning (EU) nr 1143/2014

1. göra en uttömmande analys av spridningsvägar för invasiva främmande arter av unionsbetydelse,
2. identifiera de spridningsvägar som kräver prioriterade åtgärder,

3. upprätta handlingsplaner för spridningsvägarna,
4. genomföra handlingsplaner för spridningsvägarna,
5. se över handlingsplanerna, och
6. överlämna handlingsplanerna till Europeiska kommissionen.

18 § När ansvarig myndighet bereder frågor som avser handlingsplaner för invasiva främmande arters spridningsvägar enligt artikel 13 i förordning (EU) nr 1143/2014 ska myndigheten höra Jordbruksverket om det behövs.

Övervakningssystem och anmälan om tidig upptäckt

19 § Ansvarig myndighet ska se till att det finns ett övervakningssystem för invasiva främmande arter av unionsbetydelse i enlighet med artikel 14 i förordning (EU) nr 1143/2014.

20 § När en statlig förvaltningsmyndighet som ansvarar för eller utför miljöövervakning får kännedom om att det förekommer en invasiv främmande art av unionsbetydelse i miljön som tidigare inte varit känd här ska myndigheten skyndsamt underrätta antingen Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten.

Skyldigheten att underrätta gäller även fynd av en invasiv främmande art av unionsbetydelse som tidigare har rapporterats som fullständigt och permanent avlägsnad från Sverige enligt artikel 17.4 i förordning (EU) nr 1143/2014.

21 § Ansvarig myndighet ska anmäla tidig upptäckt av invasiva främmande arter av unionsbetydelse till Europeiska kommissionen samt informera övriga medlemsstater i Europeiska unionen och Norge i enlighet med artikel 16.2 i förordning (EU) nr 1143/2014.

22 § Länsstyrelsen ska till ansvarig myndighet lämna uppgifter om invasiva främmande arter av unionsbetydelse om myndigheten begär det.

Offentliga kontroller

23 § Varor som omfattas av artikel 15 i förordning (EU) nr 1143/2014 och är

1. djur får endast föras in till Sverige via Jordbruksverkets veterinära gränskontrollstationer som anges i bilaga 2 till Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:134) om veterinära kontroller av levande djur som förs in från tredje land till Europeiska unionen (EU) och Norge,
2. varor som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur får endast föras in till Sverige via Jordbruksverkets veterinära gränskontrollstationer som anges i bilaga 3 till Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:135) om veterinära kontroller av produkter som förs in från tredje land till Europeiska unionen (EU), Norge och, vad avser fiskprodukter, Island,
3. växter får endast föras in till Sverige via Jordbruksverkets växtkontrollenhets ordinarie inspektionsorter som anges i 1 kap. 2 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2009:13) om växtskyddsavgifter,
4. animaliska livsmedel får endast föras in till Sverige via de gränskontrollstationer som anges i bilaga 2 till Livsmedelsverkets föreskrifter

(LIVSFS 2004:3) om kontroll av animaliska livsmedel vid import från tredje land, samt

5. vegetabiliska och sammansatta livsmedel får endast föras in till Sverige via de gränskontrollstationer som anges i en förteckning över befintliga kontrollplatser som Livsmedelsverket tillhandahåller.

24 § De kontroller som avses i artikel 15.2 i förordning (EU) nr 1143/2014 ska göras av

1. Livsmedelsverket i fråga om de kategorier av varor som är livsmedel för omedelbar konsumtion, och
2. Jordbruksverket i fråga om övriga kategorier av varor.

När Livsmedelsverket eller Jordbruksverket gör kontroller ska de även kontrollera arter för vilka Sverige har vidtagit nödgärder enligt artikel 10.1 i förordning (EU) nr 1143/2014.

25 § Livsmedelsverket och Jordbruksverket får inom sina ansvarsområden hålla kvar arter för vilka Sverige har vidtagit nödgärder enligt artikel 10.1 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Åtgärder för att fullständigt avlägsna och hantera invasiva främmande arter

26 § Länsstyrelsen ska besluta om åtgärder för att fullständigt och permanent avlägsna invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Länsstyrelsen ansvarar även för att dessa åtgärder verkställs i enlighet med artikel 17 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Jordbruksverket kan vid gränskontroll besluta om åtgärder för att fullständigt och permanent avlägsna invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Jordbruksverket ansvarar även för att dessa åtgärder verkställs i enlighet med artikel 17 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Ansvarig myndighet ska anmäla de åtgärder för att avlägsna invasiva främmande arter av unionsbetydelse som länsstyrelsen eller Jordbruksverket har vidtagit till Europeiska kommissionen samt informera övriga medlemsstater i Europeiska unionen och Norge.

27 § Länsstyrelsen ska besluta om åtgärder för att fullständigt och permanent avlägsna arter i fråga om vilka Sverige har vidtagit nödgärder enligt artikel 10.1 i förordning (EU) nr 1143/2014. Länsstyrelsen ansvarar även för att dessa åtgärder verkställs.

28 § Länsstyrelsen ska underrätta ansvarig myndighet om de åtgärder för att avlägsna arter som länsstyrelsen har vidtagit enligt 26 § första stycket och 27 §.

Jordbruksverket ska underrätta ansvarig myndighet om de åtgärder för att avlägsna invasiva främmande arter av unionsbetydelse som Jordbruksverket har vidtagit enligt 26 § andra stycket.

29 § När ansvarig myndighet bedömer att det är lämpligt ska myndigheten föreslå för regeringen att Sverige ska avstå från att vidta åtgärder för att avlägsna invasiva främmande arter av unionsbetydelse i situationer som avses i artikel 18.1 i förordning (EU) nr 1143/2014.

30 § Ansvarig myndighet ska konstatera vilka invasiva främmande arter av unionsbetydelse som har stor spridning i Sverige.

31 § Ansvarig myndighet ska till regeringen föreslå vilka hanteringsåtgärder enligt artikel 19 i förordning (EU) nr 1143/2014 som bör införas för de invasiva främmande arter av unionsbetydelse som myndigheten har konstaterat ha stor spridning i Sverige.

32 § Länsstyrelsen ansvarar för att vidta hanteringsåtgärder i enlighet med artikel 19 i förordning (EU) nr 1143/2014 i fråga om de invasiva främmande arter av unionsbetydelse som har stor spridning i Sverige.

33 § Ansvarig myndighet ska i enlighet med artikel 19.5 i förordning (EU) nr 1143/2014 omedelbart underrätta de andra medlemsstaterna i Europeiska unionen, Europeiska kommissionen och Norge när det finns en betydande risk för att en invasiv främmande art av unionsbetydelse ska sprida sig till en annan medlemstat eller Norge.

Sällskapsdjur och lager

34 § Ansvarig myndighet ska informera ägare till sällskapsdjur som är invasiva främmande arter av unionsbetydelse om risker och åtgärder i enlighet med artikel 31.2 i förordning (EU) nr 1143/2014.

35 § Länsstyrelsen får besluta om att sällskapsdjur ska avlivas om ägaren inte kan säkerställa att de villkor för att hålla djuret som anges i artikel 31.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 uppfylls.

Länsstyrelsen ansvarar för att informera ägare till sällskapsdjur som inte tillåts behålla djuret enligt artikel 31.3 i förordning (EU) nr 1143/2014 om var de kan låta avliva djuret.

Om ägare till sällskapsdjur inte följer länsstyrelsens beslut om att avliva djuret enligt första stycket, får länsstyrelsen omhänderta djuret och låta avliva det på ägarens bekostnad.

36 § Länsstyrelsen får besluta om att djur som är invasiva främmande arter av unionsbetydelse och som ingår i ett lager enligt artikel 32 i förordning (EU) nr 1143/2014 ska avlivas om ägaren inte kan säkerställa att djuret hålls i sluten förvaring eller om tillräckliga åtgärder inte vidtas för att förhindra att det reproducerar sig eller slipper ut.

Länsstyrelsen ansvarar för att informera ägare som har fått ett beslut om avlivning enligt första stycket om var de kan låta avliva djuret.

Om ägaren inte följer länsstyrelsens beslut om att avliva djuret enligt första stycket, får länsstyrelsen omhänderta djuret och låta avliva det på ägarens bekostnad.

Tillsyn

37 § Bestämmelser om tillsyn finns i 26 kap. miljöbalken och 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13).

Avgifter

38 § I förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken finns bestämmelser om avgifter.

Sanktioner

39 § I 29 kap. miljöbalken finns bestämmelser om straff och förverkande.

Överklagande

40 § I 19 kap. 1 § tredje stycket och 21 kap. 1 § andra stycket miljöbalken finns bestämmelser om överklagande till mark- och miljödomstol.

Länsstyrelsens beslut om avlivning av djur enligt 11, 35 och 36 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Bemyndiganden

41 § Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten får inom sina ansvarsområden enligt 5 och 6 §§ meddela

1. de föreskrifter om tillståndsgivning som behövs med anledning av artiklarna 8 och 9 i förordning (EU) nr 1143/2014,
2. föreskrifter om hur arter som finns på den nationella förteckningen över invasiva främmande arter ska hanteras,
3. de föreskrifter om handlingsplaner för invasiva främmande arters spridningsvägar som behövs med anledning av artikel 13 i förordning (EU) nr 1143/2014,
4. de föreskrifter om offentliga kontroller som behövs med anledning av artikel 15 i förordning (EU) nr 1143/2014,
5. föreskrifter om metoder som får användas för att fullständigt och permanent avlägsna invasiva främmande arter,
6. föreskrifter om vilka åtgärder för att innesluta arter som får vidtas i fall som avses i artikel 18.4 i förordning (EU) nr 1143/2014,
7. föreskrifter om de hanteringsåtgärder som regeringen har beslutat om i fråga om invasiva främmande arter som har stor spridning i Sverige,
8. de föreskrifter om åtgärder för att återställa skadade ekosystem som behövs med anledning av artikel 20 i förordning (EU) nr 1143/2014, samt
9. de föreskrifter om att hålla sällskapsdjur och ha lager som behövs med anledning av artiklarna 31 och 32 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska höra Skogsstyrelsen och Jordbruksverket innan föreskrifter enligt första stycket 2 meddelas. Vidare ska myndigheterna höra Jordbruksverket innan myndigheten meddelar föreskrifter

1. enligt någon av bestämmelserna i första stycket 4 – 7 eller 9, och

2. enligt första stycket 3 eller 8 om det behövs.

Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten ska höra den andra myndigheten innan föreskrifter meddelas.

42 § Jordbruksverket och Livsmedelsverket får meddela föreskrifter om avgifter för de kontroller som myndigheterna utför enligt artikel 15 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Förslag till ändring i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

7 kap. 4 a §

Avgift för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens prövning av ansökan om tillstånd enligt 8 § förordningen (x:x) om invasiva främmande arter ska betalas med 800 kronor för varje hel timme handläggningstid.

Med handläggningstid avses den sammanlagda tid som varje tjänsteman vid myndigheten har använt för beredning, föredragning och beslut i ärendet.

Förslag till ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13)

2 kap. 6 §

Nuvarande lydelse

I 7–10 §§ fördelas ansvaret för den operativa tillsynen i fråga om

1. områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken,
2. skydd för djur- och växtarter enligt 8 kap. miljöbalken,
3. natur- och kulturmiljö enligt 12 kap. miljöbalken,
4. stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § miljöbalken,
5. rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, och

Föreslagen lydelse

I 7–10 §§ fördelas ansvaret för den operativa tillsynen i fråga om

1. områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken,
2. skydd för djur- och växtarter enligt 8 kap. miljöbalken,
3. natur- och kulturmiljö enligt 12 kap. miljöbalken,
4. stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § miljöbalken,
5. rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem(3), och

6. kommissionens förordning (EG) nr 865/2006 av den 4 maj 2006 om närmare föreskrifter för tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem.

6. kommissionens förordning (EG) nr 865/2006 av den 4 maj 2006 om närmare föreskrifter för tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur, växter genom kontroll av handeln med dem, och

7. rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

2 kap. 8 §

Nuvarande lydelse

Länsstyrelsen har ansvar för tillsynen i fråga om

1. naturreservat, kulturresevat, naturminnen och vattenskyddsområden som har beslutats av länsstyrelsen,
2. biotopskyddsområden som inte ligger på mark som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) och som har beslutats av regeringen eller länsstyrelsen,
3. djur- och växtskyddsområden som länsstyrelsen har meddelat föreskrifter om enligt 7 kap. 12 § miljöbalken,
4. miljöskyddsområden enligt 7 kap. 19 och 20 §§ miljöbalken, utom områden som inrättats i anslutning till en verksamhet som omfattas av generalläkarens ansvar för tillsyn enligt 4 § eller av kommunens ansvar för tillsyn enligt 31 §,
5. områden och föremål som omfattas av ett interimistiskt beslut meddelat av länsstyrelsen enligt 7 kap. 24 § miljöbalken,
6. verksamheter och åtgärder som kan påverka miljön i ett sådant område

Föreslagen lydelse

Länsstyrelsen har ansvar för tillsynen i fråga om

1. naturreservat, kulturresevat, naturminnen och vattenskyddsområden som har beslutats av länsstyrelsen,
2. biotopskyddsområden som inte ligger på mark som omfattas av skogsvårdslagen (1979:429) och som har beslutats av regeringen eller länsstyrelsen,
3. djur- och växtskyddsområden som länsstyrelsen har meddelat föreskrifter om enligt 7 kap. 12 § miljöbalken,
4. miljöskyddsområden enligt 7 kap. 19 och 20 §§ miljöbalken, utom områden som inrättats i anslutning till en verksamhet som omfattas av generalläkarens ansvar för tillsyn enligt 4 § eller av kommunens ansvar för tillsyn enligt 31 §,
5. områden och föremål som omfattas av ett interimistiskt beslut meddelat av länsstyrelsen enligt 7 kap. 24 § miljöbalken,
6. verksamheter och åtgärder som kan påverka miljön i ett sådant område

som avses i 7 kap. 27 § miljöbalken, utom den tillsyn som omfattas av länsstyrelsens ansvar enligt 7 §, kommunens ansvar enligt 9 § eller Skogsstyrelsens ansvar enligt 10 §, 7. skötsel av jordbruksmark och annan markanvändning vid jordbruket enligt 7, 8 och 12 kap. miljöbalken, 8. artskydd enligt 8 kap. 1–4 §§ miljöbalken, 9. verksamheter och åtgärder som avses i 12 kap. 6 § miljöbalken, utom den tillsyn som omfattas av Skogsstyrelsens ansvar enligt 10 §, 10. vilthägn enligt 12 kap. 11 § miljöbalken, *och* 11. stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § miljöbalken.

Länsstyrelsen får överlåta uppgiften att utöva tillsyn enligt första stycket åt en kommunal nämnd enligt 1 kap. 19 och 20 §§.

som avses i 7 kap. 27 § miljöbalken, utom den tillsyn som omfattas av länsstyrelsens ansvar enligt 7 §, kommunens ansvar enligt 9 § eller Skogsstyrelsens ansvar enligt 10 §, 7. skötsel av jordbruksmark och annan markanvändning vid jordbruket enligt 7, 8 och 12 kap. miljöbalken, 8. artskydd enligt 8 kap. 1–4 §§ miljöbalken, 9. verksamheter och åtgärder som avses i 12 kap. 6 § miljöbalken, utom den tillsyn som omfattas av Skogsstyrelsens ansvar enligt 10 §, 10. vilthägn enligt 12 kap. 11 § miljöbalken, 11. stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § miljöbalken, *och* 12. *förordning (EU) nr 1143/2014.*

Länsstyrelsen får överlåta uppgiften att utöva tillsyn enligt första stycket åt en kommunal nämnd enligt 1 kap. 19 och 20 §§.

2. Bakgrund för regelförslagen och övriga förslag på åtgärder

Innehåll

1. Om ord och uttryck i den svenska förordningen
2. Ansvariga myndigheters uppgifter
3. Andra myndigheters uppgifter
4. Åtgärder för att permanent avlägsna samt hantera invasiva främmande arter
5. Nödåtgärder
6. Arter som har stor spridning
7. Avgifter
8. Övervakning av invasiva främmande arter i Sverige
9. Övergångsbestämmelser
10. Offentliga kontroller (gränskontroller)

2.1. Om ord och uttryck i den svenska förordningen

Ord och uttryck i förslaget till svensk förordning är samma som i EU-förordningen. Naturvårdsverket har dock valt att använda uttrycket ”fullständig och permanent avlägsna en invasiv främmande art” i stället för ”utrota”. Att utrota en art har på svenska en enbart negativ klang och knyts i naturvårdssammanhang till utrotning av arter, som ska skyddas; det är därför olämpligt att använda för en åtgärd som ska bidra till att bevara biologisk mångfald.

Invasiva främmande skogsträd är sådana invasiva främmande träd som används för virkesproduktion, antingen i Sverige eller i något annat land.

Det finns två kategorier av invasiva främmande arter som omfattas av förordningens regler. Den ena kategorin är invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Det är arter vars negativa effekter anses vara sådana att de kräver samordnade åtgärder på unionsnivå och som därför har förts upp på den förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse (den s.k. unionsförteckningen) som EU-kommissionen ska anta genom genomförandeaakter och i enlighet med ett s.k. granskningsförfarande (artikel 4 i förordning 1143/2014). En första unionsförteckning med 37 arter godkändes av EU:s medlemsstater i december 2015. Förteckningen kommer troligen att antas av EU-kommissionen i början av 2016. Unionsförteckningen kommer att uppdateras löpande, troligen en gång per år. Den andra kategorin är arter av nationell betydelse.

Den andra kategorin är arter som bestäms vara invasiva främmande arter av betydelse för Sverige.

2.2. Ansvariga myndigheter

Naturvårdsverket föreslås vara ansvarig myndighet för EU-förordningen och den svenska förordningen i fråga om invasiva främmande arter som huvudsakligen lever på land och Havs- och vattenmyndigheten i fråga om invasiva främmande arter som huvudsakligen lever i vatten (4-6 §§).

Ansvaret innebär:

- att ta fram riskbedömningar för de arter som Sverige vill ska föras upp på unionsförteckningen (7 §)

- att utfärda tillstånd till forskning m.m. (8-9 §§)
- att återkalla tillstånd (10 §)
- att underrätta regeringen om arter för vilka nödåtgärder får vidtas och även vilka nödåtgärder som bör vidtas (16 §)
- att upprätta handlingsplaner för arternas spridningsvägar m.m.(17-18 §§)
- att se till att det finns övervakningssystem (19 §)
- att anmäla till EU-kommissionen och informera övriga EU-medlemsstater om tidig upptäckt (21 §)
- att anmäla åtgärder för att snabbt avlägsna invasiva främmande arter till EU kommissionen och informera övriga medlemsstater (26 §)
- att föreslå för regeringen att Sverige ska avstå från åtgärder om det är lämpligt (29 §)
- att konstatera vilka invasiva främmande arter av unionsbetydelse som har stor spridning i Sverige och föreslå till regeringen vilka hanteringsåtgärder som bör införas (30-31 §§)
- att underrätta andra medlemsstater, EU-kommissionen och Norge när det finns betydande risk för att en invasiva främmande art ska sprida sig till en annan medlemsstat eller Norge(33 §)
- att informera ägare till sällskapsdjur som är invasiva främmande arter om risker och åtgärder (34 §)

De två myndigheterna föreslås få bemyndiganden att utfärda föreskrifter (41 §), bl.a. föreskrifter om åtgärder som behövs för att hantera invasiva främmande arter av unionsbetydelse som har stor spridning i Sverige. Det är även dessa myndigheter som ska lämna förslag till regeringen om vilka arter som kan vara av nationell och regional betydelse och föreslå vilka åtgärder som ska gälla för dem (12-15 §§).

Övriga myndigheters synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten står bakom Naturvårdsverkets förslag. Skogsstyrelsen anser att myndigheten ska ges ett bemyndigande att ta fram föreskrifter om invasiva främmande arter som är virkesproducerande trädslag. Styrelsen vill i annat fall att förslag och framtagande av föreskrifter ska ske i samarbete och att innehållet i samrådet ska vara så tydligt och så långtgående som möjligt.

Jordbruksverket anser att även förvaltningsplaner (dessa ska tas fram för signalkräfta enligt unions-förteckningen som beslutades om december 2015) som genomförandeakter till EU-förordningen reglerar ska regleras enligt den svenska förordningen.

Vid kontakt med länsstyrelserna framgår att länsstyrelserna inte motsätter sig förslaget om att länsstyrelserna ska ansvara för tillsyn och vissa övriga uppgifter. Frågan om hur arbetet ska finansieras lyfts av dem och även av Jordbruksverket.

Motiv

Förslaget utgår från att de centrala miljömyndigheterna, d.v.s. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, har det huvudsakliga ansvaret för tillämpningen av EU-förordningen och den svenska förordningen. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska samarbeta med

sektorsmyndigheterna när dessa myndigheters verksamhetsområde påverkas. Ansvar som behörig myndighet har i EU-förordningen (art. 8,9,10,15, 24 och 31) regleras till viss del i förordningsförslaget (även om uttrycket ”behörig myndighet” inte används) och kan även behöva framgå av myndigheternas instruktioner. Detta för att göra det än tydligare att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har ansvar för hela arbetet med EU-förordningen och alltså även områden som inte regleras i den svenska förordningen, det rör sig bl.a. om vägledning och EU-arbetet.

En föreskriftsrätt rör tillståndsgivning. Ansvariga myndigheter kan bl.a. ge tillstånd till forskning med invasiva främmande arter av unionsbetydelse och även till vetenskaplig verksamhet och efterföljande medicinsk användning av produkter som härrör från invasiva främmande arter av unionsbetydelse om flera villkor är uppfyllda, bl.a. måste syftet vara att förbättra människors hälsa (EU-förordningen artikel 8). Detta innebär t.ex. att ett företag kan ges tillstånd att tillverka läkemedel i Sverige även om tillverkningen kräver användande av en invasiv främmande art, så som t.ex. en medicinalväxt. Unionsförteckningen kan även komma att omfatta svampar och mikroorganismer som möjligen används i medicin-industrin eller på annat sätt för att förbättra människors hälsa. Av föreskrifterna kommer det framgå vad som krävs för att få tillstånd för ex-situ bevarande. Annan kommersiell verksamhet med invasiva främmande arter kan också få tillstånd av de ansvariga myndigheterna (9 § och art 9 i EU-förordningen). Tillstånd kommer dock bara kunna ges i undantagsfall eftersom tillstånd endast får ges av tvingande hänsyn till allmänintresset. Godkännande måste dessutom inhämtas från EU kommissionen innan tillstånd kan ges. Ett sådant tillstånd kan bl.a. gälla djurparker som har djur som är invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Aktuella djur kan vara tvättbjörn och näsbjörn eftersom de finns med på den unionsförteckning som godkänts av EU:s medlemsstater. Ifall denna verksamhet kvalificerar för ett godkännande enligt EU Kommissionen återstår att se.

EU förordningen ger medlemsstater möjlighet att upprätta en förteckning över invasiva främmande arter av nationell betydelse och fastställa bestämmelser som ska gälla sådana arter. Medlemsstater har dock ingen skyldighet att göra detta. Det kan vara frågan om arter som förekommer naturligt i en annan medlemsstat men är invasiva främmande arter i Sverige. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten föreslås kunna lämna förslag till regeringen om vilka arter som ska vara invasiva främmande arter av nationell betydelse och även föreslå vilka bestämmelser som ska gälla för dem. Regeringen kommer alltså behöva ta beslut om detta. Om förslag till åtgärder omfattar skogsträd som används för virkesproduktion ska förslagen tas fram tillsammans med Skogsstyrelsen. Om myndigheterna trots stävan att nå samsyn inte kommer överens ska bådasympunkter redovisas till regeringen (14 §). Liknande gäller om Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten vill föreslå att en art behöver ett utökat regionalt samarbete. Det kan här även röra sig om arter som förekommer naturligt i annan del av unionen men som i en region Sverige tillhör kräver samarbete inom den regionen.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten föreslås ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om hur invasiva arter av nationell

betydelse ska hanteras. Föreskrifterna måste utgå från de beslut regeringen har tagit och tas fram i samverkan med berörda myndigheter. Det följer av myndighetsförordningen (SFS 2007:515) att myndigheter ska verka för att genom samarbete med andra myndigheter ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet.

Regeringen kan behöva anmäla åtgärder för att begränsa spridningen av invasiva arter till Europeiska kommissionen enligt anmälningsdirektivet ([EU] 2015/1535). Detta blir aktuellt om regeringen föreslår åtgärder som utgör tekniska föreskrifter i anmälningsdirektivets mening. Kommerskollegium har anfört följande gällande tidpunkten för anmälan. Anmälan ska ske på förslagsstadiet när det fortfarande är möjligt att göra ändringar i författningstexten. Förslagsvis bör anmälan ske relativt sent i författningsprocessen. Om reglerna anmäls och sedan ändras kan det nämligen bli nödvändigt med en ny anmälan. Det är därför bra att anmäla i ett sent skede men innan ett beslut har fattats om att författningarna ska träda i kraft.

2.3. *Andra myndigheters ansvar*

Jordbruksverket och Livsmedelsverket föreslås vara ansvariga för gränskontroller (24-25 §§).

Länsstyrelserna föreslås bli tillsynsmyndighet (ändring av 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen, ny punkt 12) för förordning (EU) nr 1143/2014. I den svenska förordningen om invasiva främmande arter föreslås länsstyrelserna även ansvara för

- de åtgärder för att fullständigt och permanent avlägsna respektive hantera invasiva främmande arter som följer av EU-förordningen och den svenska förordningen (26-27 §§ samt 32§).
- att underrätta de ansvariga myndigheterna om vilka åtgärder de har vidtagit (28 §)
- besluta om att avliva invasiva främmande arter som är sällskapsdjur om ägaren inte kan säkerställa att nödvändiga villkor för att hålla djuret följs (35 §)
- besluta om att avliva invasiva främmande arter som är djur i lager om ägare inte kan säkerställa att djuret hålls i sluten förvaring eller att tillräckliga åtgärder har tagits för att hindra att de slipper ut eller reproducerar sig (36 §)
- lämna uppgifter om invasiva främmande arter av unionsbetydelse till de ansvariga myndigheterna om de begär det.

Statliga myndigheter som ansvarar för miljöövervakning ska skyndsamt lämna uppgifter till Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten om förekomst av invasiva främmande arter av unionsbetydelse i miljön (20 §).

Övriga myndigheters synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten står bakom Naturvårdsverkets förslag. Länsstyrelserna har uttryckt behov av resursförstärkning för att kunna genomföra de uppdrag som följer av förslaget. Jordbruksverket har föreslagit att gränskontrollen ska vara en del av miljötillsynen (se avsnitt om offentliga kontroller)

Motiv

Länsstyrelserna ansvarar i dagsläget för en stor del av tillsynen inom miljöbalkens område, bl.a. inom artskyddsområdet där det bör kunna finnas samordningsvinster. Utöver tillsyn tar länsstyrelsen också beslut riktade mot enskilda och det föreslås därför att länsstyrelsen även ska kunna ta beslut i de fall det behövs för EU-förordningens övergångsregler.

Länsstyrelsernas ansvar blir omfattande enligt förslaget. Länsstyrelsens arbete kommer att underlättas av de föreskrifter som Naturvårdsverket och HaV tar fram. De två ansvariga myndigheterna kommer även ta fram en vägledning.

2.4. Åtgärder för att permanent avlägsna samt hantera invasiva främmande arter

Naturvårdsverket har inte färdigställt analysen av vilka åtgärder för att permanent avlägsna respektive hantera invasiva främmande arter som kommer behövas. Vi kan dock identifiera regler i bekämpningsmedelslagstiftningen från vilka dispens kan behöva göras för att vissa åtgärder ska kunna vidtas. Om bekämpning av invasiva arter är ett giltigt skäl för att få dispens från förbudet att använda bekämpningsmedel som inte godkända är i första hand en EU-fråga.

Generellt kan åtgärder delas i mekanisk, biologisk och kemisk kontroll, även jakt kan vara en kontrollåtgärd.

Förslag bekämpningsmedel, vi lämnar inget förslag nu.

Vi kommer återkomma med förslag under 2016 som gör att bekämpningsmedel kan användas mot invasiva främmande arter. Sannolikt behöver förordning (2014:425) om bekämpningsmedel ändras.

Jakt

Naturvårdsverket kommer att föreslå en ny punkt i bilaga 4 till jaktförordningen där jaktbara invasiva främmande arter av unionsbetydelse som är fåglar och däggdjur listas. I övrigt bedöms regler för jakt på förordningsnivå att vara tillräckliga för att Sverige ska kunna vidta lämpliga åtgärder.
--

Enligt 26 § jaktförordningen (1987:905) får jakträttshavare bedriva jakt för att förebygga skador av vilt under de tider och övriga villkor som anges i bilaga 4 till förordningen. Denna jakt får ske på den enskildes initiativ och förutsätter inget beslut av Naturvårdsverket eller av en länsstyrelse. Eftersom invasiva främmande arter orsakar skada på den biologiska mångfalden borde paragrafens skaderekvisit alltid vara uppfyllt.

Naturvårdsverket kommer föreslå att det skapas en ny punkt sist i bilaga 4 (punkt nummer 22) där de däggdjur och fågelarter som anges i unionsförteckningen listas och där det anges att dessa får jagas under hela året (den 1 juli – den 30 juni). Härigenom kan relevanta invasiva främmande arter jagas av en jakträttsinnehavare närhelst de påträffas.

Vidare kommer Naturvårdsverket att föreslå att de däggdjur och fågelarter som anges i unionsförteckningen tillförs reglerna om jakt som personer som bor på en gård eller har en trädgård men saknar jakträtt får bedriva (se 23 § jaktlagen (1987:269), 26 § jakt-förordningen samt punkt 2 i bilaga 4 till jaktförordningen).

Användning av viss klass av ammunition

I 16 § Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om jakt och statens vilt, NFS 2002:18, anges vilka kulpatroner av en viss klass som får användas vid jakt efter olika viltarter. Gällande föreskrifter möjliggör att kulpatroner av klasserna 1-3 används vid jakt efter invasiva främmande arter av unionsbetydelse. För att kulpatroner av klass 4 ska kunna användas krävs emellertid att de däggdjur och fågelarter som anges i unionsförteckningen tillförs föreskriften.

Fångstredskap

Enligt 11 § jaktförordningen ska fångstredskap vara av godkänd typ för att få användas. Naturvårdsverket prövar efter samråd med Statens jordbruksverk frågor om godkännande av fångstredskap. Naturvårdsverkets förteckning över typgodkända fångstredskap innehåller i dagsläget inte något fångstredskap som är avsett för jakt av någon av de arter som ska upptas i unionsförteckningen. Ett fångstredskap av en typ som har prövats i ett annat EU-land, Turkiet eller ett EFTA-land som har undertecknat EES-avtalet får emellertid användas om produkten uppnår en djurskydds- och säkerhetsnivå likvärdig den svenska. Det torde finnas lämpliga fångstredskap som prövats i annat land, där de aktuella arterna är mer vanligt förekommande, och som efter anmälan till Naturvårdsverket kan användas vid jakt av invasiva främmande arter av unionsbetydelse.

Vidare kan Naturvårdsverket enligt 12 § Naturvårdsverkets föreskrifter om typgodkännande av fångstredskap, NFS 2013:13, i det enskilda fallet medge undantag från kraven om typgodkännande med anledning av bl.a. skydd av vilda djur och växter. Härigenom skulle således ett fångstredskap som ännu inte typgodkänts för jakt av någon av de arter som ska upptas i unionsförteckningen kunna tillåtas av Naturvårdsverket.

Det torde sammanfattningsvis inte föreligga något behov att ändra i gällande regelverk kring fångstredskap.

2.5. Nödåtgärder

Enligt art.10.1 i förordning (EU) 1143/2014 får en medlemsstat vidta nödåtgärder om det finns vetenskapliga belägg för att en invasiv främmande art sannolikt lever upp till de kriterier som en art måste uppfylla för att vara en invasiv främmande art av unionsbetydelse.

Det föreslås (16 §) att de två ansvariga myndigheterna ska underrätta regeringen om vilka invasiva främmande arter som lever upp till de kriterierna.

När regeringen har tagit beslut kommer Jordbruksverket och Livsmedelsverket att ha bemyndigande att hålla kvar dessa arter i gränskontrollen på samma sätt som gäller för invasiva främmande arter av unionsbetydelse.

Länsstyrelsen ska besluta om åtgärder för dessa arter på samma sätt som för invasiva främmande arter av unionsbetydelse som inte tidigare har förekommit i Sverige.

Övriga myndigheters synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten står bakom Naturvårdsverkets förslag.

Motiv

Om vi konstaterar att det finns invasiva främmande arter i Sverige som uppfyller kriterierna för att kunna vara invasiva främmande arter av unionsbetydelse och det är riskabelt att avvakta tills EU har tagit beslut om att föra upp arterna på unionsförteckningen ska Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten underrätta regeringen om vilka dessa arter är. I underlaget till regeringen från myndigheterna kommer även framgå vilka nödgärder som myndigheterna anser behövas. Efter ett regeringsbeslut ska gränskontrollmyndigheterna kunna hålla kvar sändningar¹ med arterna i gränskontrollen och länsstyrelsen ska besluta och utföra åtgärder för att permanent och fullständigt avlägsna dem. Genom sådana tidiga åtgärder kan kontrollen av invasiva främmande arter bli mera kostnadseffektiv.

2.6. Arter med stor spridning

Det föreslås (30 §) att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten bemyndigas att konstatera vilka invasiva främmande arter av unionsbetydelse som har stor spridning i Sverige.

Vidare föreslås (31 §) att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten inom sina ansvarsområden ska lämna förslag till regeringen på vilka hanteringsåtgärder som bör gälla för de invasiva främmande arter av unionsbetydelse som myndigheterna har konstaterat ha stor spridning i Sverige.

Övriga myndigheters synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten står bakom Naturvårdsverkets förslag.

Motiv

Enligt art.19 i förordning (EU) 1143/2014 ska medlemsstaterna inom 18 månader från det att en invasiv främmande art har förts upp på unionsförteckningen ha infört effektiva hanteringsåtgärder för de invasiva främmande arter av unionsbetydelse som medlemsstaterna har konstaterat ha stor spridning inom deras territorium. Enligt art. 3.16 har en invasiv främmande art stor spridning om dess population har passerat etableringsskedet, vilket innebär att en population är livskraftig och har spridit sig och koloniserat en stor andel av det potentiella utbredningsområde där arten kan överleva och reproducera sig. En bedömning om en invasiv främmande art har stor spridning i Sverige behöver grundas på vetenskapliga kriterier och tillförlitlig information. Följer man definitionen i art 3.16 behöver man bedöma tre olika faktorer – artens etableringsfas, nuvarande utbredningsområde samt det potentiella utbredningsområdet. Ekologisk kunskap behövs för att bedöma om en främmande art har etablerat ett bestånd som kan överleva på lång sikt eller ifall det är en tillfällig population som överlever under en begränsad tid så länge

¹ Tullen och SJV (och transportfirmor) kallar en mottagen leverans en "sändning". Försändelse är ett paket/brev på posten.

klimat- eller miljöförhållanden är gynnsamma². Att klargöra artens potentiella utbredningsområde i landet, d.v.s. var den skulle kunna etablera sig, kräver kunskaper i artens nödvändiga livsvillkor samt förståelse av vilka livsmiljöer som kan vara lämpliga för artens etablering och fortlevnad. Fyndrapporter behöver också granskas för att bedöma deras tillförlitlighet och relevans för att konstatera om en art har stor spridning.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har tillgång till den vetenskapliga expertis och det kunskapsunderlag som behövs för att kunna bedöma dessa tre faktorer (etableringsfasen, potentiella utbredningsområden och nuvarande utbredning) och konstatera om en invasiv främmande art av unionsbetydelse har stor spridning.

Efter att man har konstaterat att en invasiv främmande art av unionsbetydelse har stor spridning ska man ta fram hanteringsåtgärder för arten. Ett konstaterande av att en art har stor spridning innebär inte nödvändigtvis att de faktiska kraven på Sverige från EU gällande åtgärdernas omfattning påverkas. Restriktionerna i art. 7 är tillämpliga oavsett om arten har stor spridning eller inte. Vidare ska hanteringsåtgärder för arter med stor spridning omfatta åtgärder för fullständigt och permanent avlägsnande eller antingen populationsbegränsning eller inneslutning. Möjlighet ges dock till tillfällig kommersiell användning av redan etablerade invasiva främmande arter av unionsbetydelse med stor spridning som en del i hanteringsåtgärder i art. 19.2.

Kostnaderna för bekämpningen av invasiva främmande arter som har en stor spridning i naturen kan vara stora samtidigt som utsikterna för utrotning ofta är begränsade. Åtgärder för att hantera en art med stor spridning, däribland beslut om man ska permanent avlägsna arten, begränsa spridningen eller använda sig av undantaget för tillfällig användning som en del av hanteringsåtgärder, bör därför baseras på en kostnads-nyttoanalys. I hanteringsåtgärderna behöver man beakta effektiviteten av de föreslagna åtgärderna samt konsekvenserna för samhället. Det är därmed en lämplig uppgift för regeringen att besluta om vilka hanteringsåtgärder bör gälla för de invasiva främmande arterna av unionsbetydelse som myndigheterna har konstaterat ha stor spridning i Sverige. Det föreslås därför att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten bemyndigas att konstatera vilka främmande arter av unionsbetydelse som har stor spridning och att myndigheterna lämnar förslag till åtgärder för att hantera arter med stor spridning till regeringen.

Att besluta att en art har stor spridning i Sverige behöver inte leda till minskade samhällskostnader i förhållande till om en art inte skulle konstateras ha stor

² Flora Nordica använder följande vetenskapliga kriterier för att bedöma om en växt är etablerad, " A taxon is regarded as a resident [established] if at least one occurrence meets one of the following two criteria. 1) For annuals and biennials, the population has survived at least 10 years by its own seed production, 2) For perennial herbs and woody taxa, two successive generations should have formed by seed production or these should have been strong vegetative propagation for more than 30 years.

Spridningen av en art definieras utifrån förekomster i en viss procent av karteringsrutor inom en viss region.

spridning, oftast är det tvärtom. Samhällskostnaderna och konsekvenserna för miljön kan t.o.m. bli högre om man inte sätter in relevanta åtgärder i rätt tid. Åtgärderna behöver därför beslutas utifrån en kostnads-nyttoanalys. Naturvårdsverket har beställt en sådan analys för de arter på förslaget till första unionslista som finns i Sverige. Resultaten kommer vintern 2016. Det är en anledning till varför det ännu är för tidigt att peka ut arter som har stor spridning.

Naturvårdsverket förväntar sig att EU-kommissionen under nästa år kommer att presentera tydligare vägledning för hur medlemsländer ska tolka art 3.16 och art 19 eftersom det fortfarande kvarstår oklarheter, exempelvis vad som utgör en stor andel av det potentiella utbredningsområdet samt vilka hanteringsåtgärder som är rimliga. Kommissionen presenterade en preliminär vägledning för artikel 19 under genomförandekommitténs möte den 18 maj men har inte presenterat något ytterligare efter detta. Sverige bör därför avvakta med att peka ut vilka arter som ska anses ha stor spridning i Sverige innan det finns tydligare vägledning från EU. Enligt Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens uppfattning har rapportering av arter med stor spridning i Sverige inte skett till EU-kommissionen. Inför genomförandekommitténs första möte om unionsförteckningen lämnade Sverige synpunkter i en skrift "Initial comments from Sweden on the preliminary list of risk assessed invasive alien species of Union concern- Regulation (EU) no 1143/2014 on the prevention and management of the introduction and spread of invasive alien species". Där kommenterades i en tabell om de arter som eventuellt skulle tas upp på unionsförteckningen är väletablerade i Sverige. Innebörden av att en art är "väletablerad" är inte densamma som att den har "stor spridning". Bedömning av om arterna har stor spridning har ännu inte gjorts.

2.7. Avgifter

<p>Det föreslås en ändring av förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken så att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten kan ta ut avgifter för handläggningen av tillståndsansökningar enligt den svenska IAS-förordningen. Jordbruksverket och Livsmedelsverket föreslås få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter (42 §) för de kontroller som myndigheterna ska göra.</p>

Övriga myndigheters synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten står bakom Naturvårdsverkets förslag. Jordbruksverket har framfört behov av att kunna ta ut avgifter för att täcka de administrativa kostnaderna vid import samt de fysiska kontrollerna vid gränsstationer av varor som är invasiva främmande arter.

Motiv

Staten ska när det är lämpligt se till att dess verksamhet finansieras. Jordbruksverket och Livsmedelsverket kommer få ett merarbete i gränskontrollen som på liknande sätt som annan gränskontroll behöver finansieras genom avgifter.

2.8. Övervakningssystem och anmälan om tidig upptäckt

Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten föreslås bli ansvariga för att se till att det finns ett övervakningssystem för invasiva arter av unionsbetydelse i enlighet med artikel 14 i förordning (EU) nr 1143/2014 (19 §).

Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten föreslås bli ansvariga för att anmäla tidig upptäckt av invasiva främmande arter av unionsbetydelse till Europeiska kommissionen och informera övriga medlemsstater i Europeiska unionen enligt artikel 16.2 i förordning (EU) nr 1143/2014 (20 §).

Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten föreslås (22 §) få bemyndiganden att begära in uppgifter om invasiva främmande arter av unionsbetydelse från länsstyrelsen. Statliga förvaltningsmyndigheter med ansvar för miljöövervakning föreslås dessutom bli skyldiga att skyndsamt rapportera fynd i miljön av en invasiv främmande art av unionsbetydelse som inte tidigare varit känd i Sverige eller fynd av en art som tidigare rapporterats som fullständigt och permanent avlägsnad från Sverige (20 §).

Övrigas myndigheters synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten står bakom Naturvårdsverkets förslag. I remissvaren på Naturvårdsverkets genomförandeförslag av EU-förordningen finns, framför allt från länsstyrelserna, ett brett stöd för att samordna övervakning i miljön och datainsamling på nationell nivå. Flera kommuner har uttryckt att de på egen begäran gärna tar över ansvar för hanteringsåtgärder (och därmed även insamling och rapportering av data till övervakningssystemet). Alla aktörer har påpekat att de behöver ökade resurser för att kunna utföra utökade uppgifter.

Motiv

Artikel 14 i EU-förordningen 1143/2014 innehåller bestämmelser om att medlemsstaterna ska inrätta ett övervakningssystem för att samla in och registrera uppgifter om förekomster av invasiva främmande arter av unionsbetydelse i miljön. Övervakningssystemet måste innefatta information insamlad inom ramen för övervakning inom livsmiljödirektivet (92/43/EEG, artikel 11) vattendirektivet (2000/60/EG, artikel 8) samt havsmiljödirektivet (2008/56/EG, artikel 11), samt på ett fullgott sätt kunna beskriva förändringar av förekomst i miljön, utbredning samt effektiviteten av åtgärder som har vidtagits för att hantera invasiva arter av unionsbetydelse. Såväl Naturvårdsverket som Havs- och vattenmyndigheten har i dagsläget centrala roller inom nationell miljöövervakning och har tillsammans ett övergripande ansvar för datainsamlingen som sker inom ramarna för de ovan nämnda EU-direktiven och rapporteringen till EU. Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten föreslås därför bli ansvariga för att se till att det finns ett övervakningssystem för invasiva arter av unionsbetydelse i enlighet med artikel 14 i förordning (EU) nr 1143/2014.

Naturvårdsverket föreslår att utgångspunkten för Sveriges övervakningssystem enligt artikel 14 är att information om invasiva främmande arter som redan nu samlas in inom befintlig nationell och regional miljöövervakning används

tillsammans med information från nödvändiga hanteringsåtgärder för invasiva främmande arter av unionsbetydelse enligt artikel 19 (exempelvis uppdaterad information om tätheter för en viss population). Information om fynd av invasiva främmande arter i miljön föreslås registreras i Artportalen, en databas som drivs av Sveriges Lantbruksuniversitet. Information om förekomst av invasiva främmande arter av unionsbetydelse på platser där de är tillåtna att finnas (exempelvis hos en djurhandlare under övergångsperioden eller inom en anläggning med tillstånd enligt artikel 8) kommer inte att omfattas av miljöövervakningssystemet och ska inte registreras i Artportalen. Den typen av information ska hanteras inom ramen för tillsyn.

För de 37 arterna på unionsförteckningen beslutade i december 2015, bedöms det i dagsläget finnas relativt god information om nuvarande förekomst och utbredning i miljön i Sverige men arterna förekommer troligtvis på fler platser än de som hittills registrerats i Artportalen och kvalitén på uppgifter om tätheter (dvs hur många individer som hittats vid respektive fynd) varierar. Det finns dock ännu inga rättsakter eller riktlinjer från kommissionen gällande faktiska krav på övervakningens intensitet i tid eller rum, vilket gör det omöjligt att bedöma om kommissionen kommer att anse att Sveriges nuvarande datainsamling i fråga om dessa 37 arter uppfyller kraven enligt förordningen. Om EU-kommissionen fastställer att information om lokala populationsstorlekar är nödvändig, är informationen bristfällig i dagsläget för vissa arter (exempelvis finns inte detaljerade populationskattningar i alla vattenförekomster där signalkräfta eller ullhandskrabba finns).

Naturvårdsverket förväntar sig att EU-kommissionens krav på övervakningens intensitet i tid och rum ska klargöras under 2016 och kan troligen variera beroende på vilken art det gäller, medlemslandets klimat och natur samt resultatet av analysen av spridningsvägar enligt artikel 13. I fråga om vissa artgrupper (exempelvis fåglar och däggdjur) kan det bli aktuellt med övervakning av alla enskilda individer, men för vissa andra artgrupper kommer det sannolikt vara tillräckligt att ett representativt urval följs upp. I fråga om vissa ytterligare arter som redan behandlats inom det vetenskapliga forumet samt är föreslagna att behandlas under 2016 och som förekommer i Sverige är dock kunskapsläget betydligt sämre. Om fler arter än de nu föreslagna förs upp på förteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse under de kommande åren kan det finnas betydande behov av riktade insatser för kunskapsuppbyggnad.

Det finns även ett nationellt behov av att under de kommande åren bygga upp kompletterande övervakning i områden där den högsta risken för nya etableringar av invasiva främmande arter av unionsbetydelse finns (exempelvis i hamnar och andra platser där det hanteras mycket gods). Denna komplettering bör utformas i samband med framtagandet av handlingsplaner för invasiva främmande arters spridningsvägar enligt artikel 13. För havsmiljön har Havs- och vattenmyndigheten redan föreslagit denna typ av riktad övervakning i ett fåtal svenska hamnar inom ramen för havsmiljödirektivet (2008/56/EC) och samarbeten inom Helcom och Ospar. För landmiljön så finansierar Naturvårdsverket mårhundprojektet, inom vilket kameraövervakning utförs i

gränsområden. Inom mårhundprojektet övervakas även potentiella fynd av tvättbjörn, en av de 37 beslutade invasiva främmande arterna av unionsbetydelse. Det är också viktigt att bevaka möjligheterna för samordning med Jordbruksverket vad gäller övervakning av högriskområden de kommande åren, eftersom EU håller på att ta fram ny lagstiftning för växtskadegörare där krav på liknande övervakning ingår.

SLU i form av Artportalen bedöms vara en lämplig datavärd för att registrera fynd av invasiva främmande arter. Det är redan i dagsläget möjligt att registrera fynd av alla arter i Artportalen, förutsatt att de finns listade i Dyntaxa (Svensk taxonomisk databas). I dagsläget finns redan möjlighet att i Artportalen registrera fynd av de 37 arter som är föreslagna att vara invasiva främmande arter av unionsbetydelse samt alla invasiva främmande arter som registerats som etablerade i Sverige. Däremot finns ännu inte vägledning om hur abundans (individantal) ska redovisas. Undersökningsmetodiken kan skilja sig åt för en viss art och kan exempelvis vara att individantal räknas antingen som antalet plantor eller som antalet m² täckningsgrad. Utdrag av rapporterade fynd kan enkelt göras via internet, antingen direkt från www.artportalen.se eller via www.analysisportal.se. Ej validerade fynd sorteras sedan ut och informationen kan sedan användas för analyser av förekomst samt utbredning, vilket ska rapporteras till EU-kommissionen. Ytterligare ett behov som finns är att skapa en struktur för hur inrapporterade fynd i Artportalen ska valideras av experter så att inte felaktig information används som underlag för rapportering. Detta kan vara en betydande felkälla och beror till stor del vilken art det gäller. Arter som är mobila, nattaktiva och lätt kan förväxlas utseendemässigt med inhemska arter är speciellt problematiska. Exempelvis kan det nämnas att mårhundprojektets experter under 2014 endast kunde bekräfta 4 fynd av mårhund trots 123 rapporter från allmänheten, där 35 fynd avskrevs med säkerhet (mestadels som grävling).

Behov finns att standardisera undersökningsmetodiken för de aktuella arterna, lämpligtvis genom hänvisning till befintliga undersökningstyper eller mindre modifieringar utav dessa. Exempelvis bör undersökningstypen för faunaväkteri kunna modifieras för att även passa invasiva främmande kärlväxter. Naturvårdsverket föreslår därför att artrelaterade nationella undersökningstyper ses över och modifieras, där anpassningar av metodiken kan göras på så sätt att den även omfattar invasiva främmande arter av unionsbetydelse utan att det på ett nämnvärt sätt påverkar kvaliteten eller mängden av information som samlas in enligt den nuvarande metodiken. Vid eventuellt antagande av en nationell förteckning över invasiva främmande arter kan det finnas ytterligare behov av att se över undersökningstyperna samt riktade miljöövervakningsinsatser, beroende på art. Information om fynd av invasiva främmande arter av medlemsstatsbetydelse kan hanteras på samma sätt som för arterna av unionsbetydelse, förutsatt att respektive art registreras i Dyntaxa.

Uppföljning på nationell nivå är vanligtvis beroende av ett fungerande informationsflöde från individer, kommuner och länsstyrelsen till nationell myndighet. Privatpersoner har exempelvis skyldighet att rapportera flertalet skjutna djurarter enligt jaktlagen/förordningen till länsstyrelsen, vilken sedan har

skyldighet att rapportera till Naturvårdsverket som sammanställer statistiken på nationell nivå och använder den i internationell rapportering. Därmed finns redan exempel på liknande regler som fungerar i dagsläget och snarlika regler bör därför användas för invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Eftersom vi inte i dagsläget vet detaljerna för vilka krav EU kommer att ställa på Sverige vad gäller omfång och intensitet på rapportering är det inte möjligt att bedöma exakt vilka eller hur ofta uppgifter om invasiva främmande arter av unionsbetydelse behöver begäras från länsstyrelsen. Naturvårdsverket förväntar sig dock att rapporteringens omfång och intensitet kommer att vara jämförbar med EU-direktiven inom naturvård och därmed utföras med några års mellanrum. Vad gäller nationell uppföljning av övervakning samt hanteringsåtgärder av invasiva främmande arter av unionsbetydelse bedöms det åtminstone i början av EU-förordningens genomförande vara lämpligt med uppföljning varje år.

Eftersom det är angeläget att så tidigt som möjligt få kännedom om nya introduktioner av invasiva främmande arter av unionsbetydelse till Sverige, så att rapportering kan ske enligt artikel 16 och utrotningsåtgärder vidtas inom 3 månader enligt artikel 17, föreslår Naturvårdsverket att statliga förvaltningsmyndigheter som ansvarar för eller utför miljöövervakning blir skyldiga att skyndsamt rapportera fynd i miljön av en invasiv främmande art av unionsbetydelse som inte tidigare varit känd i Sverige eller fynd av en art som tidigare rapporterats som fullständigt och permanent avlägsnad från Sverige till Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten.

Erfarenheter från tidigare bekämpningsåtgärder från exempelvis jättebjörnloka visar att det finns ett starkt behov av samordnade insatser för att uppnå effektiva hanterings- och utrotningsåtgärder och det är därför viktigt att rapporteringen till nationell nivå fungerar bra. I fråga om arter som förväntas omfattas av krav på hanteringsåtgärder under en lång tid, vilka behöver följas upp med löpande intervall (med avseende på kostnader och effektivitet) kan det finnas behov av ytterligare databassystem än Artportalen. Denna fråga undersöks just nu på Naturvårdsverket.

Åtgärdsbehov till följd av förslaget.

Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten behöver informera och vägleda såväl beställare som utförare av övervakning inom uppdrag där invasiva främmande arter av unionsbetydelse kan upptäckas. Detta bör göras genom hänvisning till relevanta undersökningstyper samt instruktioner för hur hanteringsåtgärder ska följas upp.

Det finns behov av att säkra tillgänglig taxonomisk expertkompetens för att validera rapporterade fynd av invasiva främmande arter av unionsbetydelse i miljön, särskilt i fråga om arter som är relativt svåra att artbestämma. Rapporter från allmänheten är särskilt viktiga att validera. I det fall allmänheten speciellt uppmanas att delta genom att rapportera fynd förväntas detta behov öka ytterligare. Havs- och vattenmyndigheten har genom en förstudie inom projektet ”Rappen – Inrapporteringslösning för crowdsourcing”, under 2015 testat inrapportering av allmänheten för några främmande invasiva akvatiska arter med hjälp av en web-applikation för smarta telefoner. Utvärderingen av projektet bör

följas upp för bättre förstå hur man mer effektivt kan få stöd från allmänheten för att följa förändringar i utbredning av redan kända eller etablerade främmande invasiva arter. Exempel från liknande initiativ kring utveckling av applikationer för rapportering via smarta telefoner finns även från andra EU-länder. European Alien Species Information Network som drivs inom EU:s Joint Research Centre har även planer på att ta fram en telefonapplikation under 2016-2017 där invasiva främmande arter av unionsbetydelse kan rapporteras in (dock inte på svenska).

Myndigheter med ansvar för miljöövervakning behöver även upprätta beredskap för att hantera eventuell upptäckt av ny förekomst av en invasiv främmande art av unionsbetydelse vars närvaro tidigare inte varit känd i Sverige.

Konsekvenser förslag om övervakning

Naturvårdsverkets, Havs- och Vattenmyndighetens samt länsstyrelsens arbetsbörda förväntas öka men förslaget medför betydande samordningsvinster i jämförelse med att föreslå ett helt nytt nationellt övervakningsprogram för invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Samordningsvinsterna som nås med förslaget uppnås genom ett stort utnyttjande av redan pågående övervakning och infrastruktur för data, samt återkoppling från hanteringsåtgärder, vilka måste utföras enligt EU-förordningen. Uppskattade kostnader för hanteringsåtgärder varierar starkt mellan olika län och art. I dagsläget är huvuddelen av de kända fynden av arter på unionsförteckningen som beslutades i december 2015 i södra Sverige.

2.9. Övergångsbestämmelser

Förslag till ansvarsfördelning vid övergångsregler finns i 34-36 §§. Länsstyrelsen föreslås få ansvar för tillsyn av att de icke-kommersiella och kommersiella ägare som behåller sina djur, som är invasiva främmande arter av unionsbetydelse, uppfyller de krav som ställs för att få behålla djuren samt få befogenhet att besluta om avlivning ifall kraven inte följs. Ägaren föreslås stå för kostnaderna för avlivning.

Övergångsbestämmelser för icke-kommersiella ägare (art. 31)

Ägare till sällskapsdjur som är invasiva arter av unionsbetydelse och inte hålls för kommersiella ändamål får lov att behålla dessa tills dess att djuret dör av naturliga skäl under förutsättning att djuret hållits hos den icke-kommersiella ägaren eller en kommersiell ägare (t.ex. grossist eller djuraffär) innan arten togs upp på unionslistan, samt att alla lämpliga åtgärder vidtagits för att se till att djuret inte kan reproducera sig eller slippa ut. En möjlighet kan vara att låta sterilisera djuren.

Art. 31.2

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten föreslås ansvara för att informera icke-kommersiella ägare om riskerna med att ha djur som tagits upp på unionslistan, samt de åtgärder som ska vidtas för att minimera risken för att djuren reproducerar sig och att exemplar slipper ut, 34 §. Informationskampanjer och utbildningsprogram kommer att organiseras i samarbete med bransch- och intresseorganisationer (t.ex. Zoobranschens Riksförbund, Sveriges Akvarieföreningars Riksförbund och Sveriges Herpetologiska Riksförening).

Art. 31.3

Naturvårdsverket föreslår följande (35-36§§). Länsstyrelsen får ansvar för att informera ägarna om att de har möjlighet att lämna ifrån sig djuren till verksamheter som bedriver forskning, ex-situ bevarande, eller andra anläggningar som inrättats för dessa ändamål. Vidare får länsstyrelsen ansvar för tillsyn av att de icke-kommersiella ägare som behåller sina djur uppfyller de krav som ställs för att få behålla djuren. Om djurägaren inte uppfyller kraven får länsstyrelsen besluta att djuret ska avlivas. Djurets ägare får då kontakta veterinär och bekosta avlivningen. Intyg på att detta är gjort skickas till länsstyrelsen. Om en icke-kommersiell ägare inte följer länsstyrelsens beslut får länsstyrelsen besluta att omhänderta djuret. Länsstyrelsen får besluta att låta avliva omhändertagna djur. Den icke-kommersiella ägaren står för kostnaderna för avlivning.

Övergångsbestämmelser för kommersiella lager (art. 32)

Innehavare av kommersiellt lager av en invasiv främmande art som förvärvats innan arten fördes upp på unionsförteckningen tillåts behålla dessa djur eller delar av dessa som har reproduktionsförmåga upp till två år efter att arten förts upp på unionsförteckningen, under förutsättning att de hålls i sluten förvaring och att åtgärder har vidtagits för att förhindra att de reproducerar sig eller slipper ut. Transport i sluten förvaring tillåts för att sälja eller överlämna djuren till verksamheter som bedriver forskning, ex-situ bevarandeverksamhet, eller medicinsk verksamhet, samt för att slakta eller avliva djuren på ett humant sätt för att göra sig av med lagret. Innehavare för kommersiella lager tillåts sälja eller överföra levande djur till icke-kommersiella användare under ett år efter det att arten förts upp på unionsförteckningen. I de fall det är möjligt kan djuren steriliseras. Om inte sterilisering är möjlig måste andra åtgärder vidtas för att förhindra reproduktion, t.ex. att hålla hanar och honor separerade. Länsstyrelsen föreslås bli ansvarig tillsynsmyndighet. Om en kommersiell ägare inte uppfyller kraven får länsstyrelsen besluta att avliva djuret enligt förfarandet föreslaget för icke-kommersiella ägare.

2.10. Offentliga kontroller och tillstånd

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten föreslås ansvara för att ge tillstånd (8-9 §§). Import av invasiva främmande arter av unionsbetydelse förslås bli tillåten endast vid Jordbruksverkets veterinära gränskontrollstationer och ordinarie inspektionsorterna för växtskyddskontroll samt vid Livsmedelsverkets gränskontrollstationer. Jordbruksverket och Livsmedelsverket föreslås ansvara för att utföra riskbaserade kontroller av importerade varor för att kontrollera om dessa innehåller smugglade invasiva främmande arter. Livsmedelsverket föreslås ansvara för kontroller av de varor som redan faller inom myndighetens ansvarsområde och Jordbruksverket föreslås ansvara för övriga kontroller. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för att ta fram kontrollvägledning i samarbete med Jordbruksverket och Tullverket.

Övriga myndigheters synpunkter

Havs- och vattenmyndigheten står bakom Naturvårdsverkets förslag.

Jordbruksverket motsätter sig förslaget att bli ansvarig för varor som inte redan

faller under myndighetens ansvar och omfattas av krav på växtskyddskontroll och veterinär gränskontroll, och önskar att Naturvårdsverket och Hav- och vattenmyndigheten tar detta ansvar. Livsmedelsverket och Tullverket har accepterat förslaget.

Motiv

Majoriteten av arterna och de varor som omfattas av de kodnummer i den kombinerade nomenklaturen som det hänvisas till i unionsförteckningen faller redan idag under Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets ansvarsområde. Vi bedömer eventuella övriga varor, som idag inte faller under Jordbruksverkets eller Livsmedelsverkets ansvarsområde, som få, och att ett utökat ansvar inte kommer att innebära mycket ytterligare arbete för Jordbruksverket. Både Naturvårdsverket och Hav- och vattenmyndigheten bedömer att de inte har möjlighet att utföra offentliga kontroller då båda myndigheterna saknar strukturen och kunnandet att göra detta. Det är därför mest resurseffektivt att Jordbruksverket tar ansvaret för övriga kontroller.

De offentliga kontroller som avses i art. 15 omfattar gränskontroll för att förhindra avsiktlig introduktion från tredje land, vilken inkluderar import och smuggling (art. 15.1) men inte oavsiktlig introduktion. Införsel från annat EU-land omfattas inte av dessa offentliga kontroller.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten föreslås ansvara för utfärdandet av tillstånd enligt art. 8 eller art. 9. Tullverket kommer att kunna tillåta import av invasiva främmande arter som omfattas av tillstånd enligt art. 8 och 9. Ansökan om tillstånd föreslås vara förenad med en avgift till den myndighet som föreslås ge tillståndet, Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten, vilken ska täcka administrationskostnaden och betalas av den som ansöker om tillståndet. Vid import ska den handling som avses i art. 8.6 medfölja importen (art. 15.9).

Importören ska i förväg anmäla import av invasiva främmande arter av unionsbetydelse samt import av de varor som omfattas av de kodnummer i den kombinerade nomenklaturen som det hänvisas till i unionsförteckningen (art. 4.5). Anmälan om import ska göras till Tullverket samt till den myndighet som är ansvarig för att utföra kontrollen. Riskbaserade kontroller (s.k. riskbedömningskontroller) ska utföras mot de varor som det hänvisas till i unionsförteckningen för att bedöma om varorna utgörs av eller innehåller invasiva främmande arter av unionsbetydelse (art 15.2).

Jordbruksverket och Livsmedelsverket föreslås ansvara för att utföra riskbaserade kontroller av importerade varor. Jordbruksverket föreslås ansvara för kontroller av import av invasiva främmande arter av unionsbetydelse och de varor som det hänvisas till i unionsförteckningen, med undantag av de kategorier av varor som redan faller inom Livsmedelsverkets ansvarsområde och omfattas av krav på livsmedelskontroll i enlighet med andra EU-regler (art 15.3). Ansökan om import föreslås vara förenad med en avgift som betalas till kontrollmyndigheten.. Kostnaderna för de fysiska kontrollerna slås ut på alla ansökningarna om import.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten föreslås ansvara för framtagandet av vägledning för offentliga kontroller gällande de arter respektive myndighet ansvarar för. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten föreslås ansvara för framtagandet av underlag för riskanalys. Framtagandet av vägledning för de kontroller som omfattar det importerade flödet föreslås ske i samarbete med Jordbruksverket. Riskanalys kommer att utvecklas av Tullverket med fokus på den smuggling som görs utanför flödet av importerade varor. Eftersom vägledningsansvaret för kontroll i andra sammanhang inte är reglerat kommer ansvaret för vägledning om kontroll för invasiva främmande arter inte att regleras i denna förordning.

Tullverket fattar beslut att tillåta att en vara får föras in i landet när den myndighet som utfört kontrollen i enlighet med art. 15.3 lämnat in relevant intyg till Tullverket där det framgår att villkoren för import uppfylls. Villkoren uppfylls om varorna omfattas av giltigt tillstånd (enligt art. 15.2 b) (enligt art. 8 eller art. 9) eller inte innehåller smugglade invasiva främmande arter (enligt art. 15.2 a). Om varorna inte är föremål för offentlig kontroll enligt unionsrätten (enligt art. 15.4 b) måste importören lämna in handlingar till kontrollmyndigheten som visar att kontrollerna genomförts med tillfredsställande resultat i exportlandet. Dessa handlingar kontrolleras av kontrollmyndigheten, som avgör om exportlandets kontroller uppfyller mottagarlandets krav på kontroll. Om kraven uppfylls meddelar kontrollmyndigheten därefter Tullmyndigheten att import kan beviljas.

Naturvårdsverket föreslår att import av invasiva främmande arter av unionsbetydelse (när tillstånd beviljats) endast kan ske vid Jordbruksverkets veterinära gränskontrollstationer (Stockholm Arlanda och Göteborg Landvetter) och de ordinarie inspektionsorterna för växtskyddskontroll (Malmö, Helsingborg, Göteborg, Landvetter, Stockholm och Arlanda).

Import av de varor som omfattas av kraven på offentlig kontroll föreslås bli tillåten endast vid de gränskontrollstationer som regleras av Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets föreskrifter (SJVFS 1995:94, SJVFS 2013:38, LIVSFS 2004:3 och LIVSFS 2011:14). För att undvika att behöva ändra den svenska invasiva främmande arter förordningen när föreskriften ändras har vi valt att en hänvisning till den istället för att skriva in själva ortnamnen. Det rör sig i dagsläget om:

- Veterinär gränskontroll: Göteborg (Landvetter, hamn), Stockholm-Arlanda, Helsingborg (hamn)
- Växtskyddskontroll: Alnarp/Malmö, Helsingborg, Göteborg (Landvetter, hamn), Stockholm (Arlanda, hamn)
- Livsmedelskontroll: Stockholm (Arlanda, hamn), Göteborg (Landvetter, hamn), Helsingborg (animaliska, vegetabiliska och sammansatta livsmedel) och Södertälje (vegetabiliska livsmedel)

Invasiva främmande arter av unionsbetydelse och arter för vilka det beslutats om nödgärder (enl. art. 10) som påträffas och för vilka import inte är tillåten kommer att tas om hand samt vid misstanke om brott beslagt. Importören står

för de kostnader som uppstått under tiden kontrollen utförs och för de kostnader som uppstått med anledning av bristande efterlevnad (art. 15.6), inklusive kostnaderna för destruktion. Omhändertagna och beslagtagna invasiva främmande arter av unionsbetydelse kommer att hållas i karantän (om detta anses nödvändigt) och föreslås därefter destrueras. Länsstyrelsen är ansvarig för att besluta om destruktion av arter. Om destruktion blir nödvändig kommer detta att utföras enligt metoder som framgår av art 17 och som kommer att regleras i föreskrifter.

För gods som föranmälts bistås Tullverket av Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, samt Havs- och Vattenmyndigheten enligt angivelser ovan. Beredskap borde dock finnas hos Tullverket att kunna identifiera invasiva främmande arter i varor som inte föranmälts och som ankommer till andra platser än de tillåtna veterinära gränskontrollstationerna eller inspektionsorterna för växtskyddskontroll.

Kommissionen kommer tillsammans med alla medlemsstater på grundval av bästa praxis ta fram riktlinjer och utbildningsprogram för att underlätta identifiering och upptäckt av invasiva främmande arter av unionsbetydelse samt genomförande av effektiva och ändamålsenliga kontroller (art. 15.8).

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten kommer att utveckla kontrollvägledning i samarbete med Jordbruksverket.

Svenska Djurbönders Smittskyddsorganisation (SDS) har tagit fram riskbaserade rekommendationer som kompletterar den lagstiftning som finns vid import av djur. Dessa och liknande förfarande kan vara ett stöd för riskbedömningar av import av invasiva främmande arter (remissvar SVA)

3. Konsekvensutredning

Utredningen är gjord enligt 6 och 7 §§ i SFS 2007:1244. Föreliggande konsekvensutredning är preliminär och kommer att kompletteras när föreskrifter tas fram. Vi räknar även med att remittering av lagförslag kommer kunna ge uppgifter som kan användas i konsekvensutredningen.

Enligt artikel 15.6 ska kontrollmyndigheten ta betalt för sina kostnader. Detta kan drabba näringsidkare som idag inte möter några hinder vid import av varor.

Problemet och vad man vill uppnå

Tas ingen reglering fram innebär det att Sverige inte efterlever EU-rätten.

Vilka som berörs av regleringen

En rad myndigheter berörs: länsstyrelserna, Jordbruksverket, Tullverket, Skogsstyrelsen, Kommerskollegium. Även kommunerna. Under diskussionerna om genomförandeakten som ska fastställa en lista över arter av unionsbetydelse har det framkommit att följande branscher berörs eller kan beröras: trädgårdshandlare, djurhandlare, fiske. Även privatpersoner som har listade arter

som sällskapsdjur berörs. Detta följer dock inte av närvarande förslag till svensk förordning men av EU-förordningen som sådan.

Ifall djurparker har djur som listas på EU-förteckningen behövs tillstånd enligt art 9, det är osäkert om djurparker kommer vara omfattade av de verksamheter som kommer kunna få tillstånd.

Från SJV: vattenbrukare, yrkesfiskare, förädlingsföretag inom fiske, fisketurismföretagare, fritidsfiskare, fiskevattenägare, markägare, skogsägare, skogsföretag, trädgårdsföretagare, djurhandlare, uppfödare,

Kostnadmässiga och andra konsekvenser av regleringen

I redovisning av regeringsuppdrag december 2014 av en uppdatering av en nationell handlingsplan för invasiva främmande arter görs uppskattningar av kostnader för olika åtgärder (Dnr NV-00684-14 s.42- 71). För hanteringsåtgärder uppskattas en kostnad på 7 miljoner kronor för 2016 och 3 miljoner för beredningsplaner. Härtill kommer kostnader för övervakning, riskbedömningar, kontroll, tillståndsrutiner med mera, de är enbart uppskattade för 2015 och ligger på drygt 1 miljon. Nya kostnadsberäkningar kan göras när det blir klart vilka arter som blir unionsarter. Även kostnader för arter som Sverige bestämmer ska vara av nationell betydelse kan göras mera precisa när den listan tas fram.

De olika alternativa regleringsmetoderna ger inga skillnader i kostnader. Skillnaden i regleringsmetoder handlar om vilka myndigheter/organisationer som ska utföra åtgärderna. Det är inte möjligt att bedöma om de ger skillnader i kostnader då det beror på hur effektivt den ena eller andra kan utföra åtgärder vilket det inte finns underlag att göra en bedömning av. Möjligen skulle det effektivisera arbetet om enbart en myndighet blev behörig myndighet på nationell nivå. Utifrån den uppdelning som finns för miljömyndigheterna i dag skulle det dock kräva mycket samordning och vara i strid med uppdelningen uppdrag.

Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen
Förslagen är inte tänkta att gå utöver de skyldigheter som följer av förordningen. I ett senare skede kan ansvariga myndigheter komma föreslå arter av nationell betydelse, dessa ska vara i överensstämmelse med förordningens regler.

Effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt

1. Antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Branscher som mest sannolikt kommer beröras är fiskeribranschen (kräftfisket), försäljare av sällskapsdjur, trädgårdsnäringen och djurparker. Om amerikansk hummer listas i ett senare skede kommer importörer av den påverkas, det gäller alltså enbart levande amerikansk hummer. Med de arter som nu är aktuella är det mindre företag som omfattas. Företag som verkar inom forskning och där invasiva främmande arter kan ingå kan komma påverkas, inga sådana har dock identifierats. Lant- och skogsbruk kan påverkas då markägare kan behöva ge utrymme för utrotningsåtgärder.

2. Vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

Bland aktuella arter för unionslistan återfinns bara få kommersiella arter. Tidsåtgång och merkostnad för administration bedöms vara mycket blygsamma. Från SJV: Extraarbete för att avveckla verksamhet med arterna är bara en av de kostnader som regleringen medför för företagen. För vissa företag kan det röra sig om hela verksamheten eller en majoritet av den vinstbärande delen av företaget (till exempel vattenbrukare som odlar signalkräfta, fisketurismföretagare som fokuserar på kräftfisketurism och event, yrkesfiskare som har sin stora vinstmarginal i kräftfiske eller fiskevattenägare som upplåter fiske efter signalkräfta på eget vatten). För andra företag kan det vara en väsentlig kostnad involverad i avvecklandet av en del av verksamheten, och det kommer rimligen att innebära ett inkomstbortfall.

3. Vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen,

Branscher som hanterar arter av unionsbetydelse kommer ha extraarbete med att avveckla sin verksamhet med arterna. Branscher som importerar arter under samma tullnummer som arter av unionsbetydelse kan komma behöva få sina tulldeklarationer clearade i större utsträckning.

4. I vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Även detta är svårt att bedöma när det inte är klart vilka arter som kommer regleras. Företag som arbetar med arter (t.ex. trädgårdsväxter) som regleras påverkas. Vi har inget underlag som gör det möjligt att bedöma om en specialisering bland företag gör att reglerna kommer slå olika. Vad gäller amerikansk hummer finns företag där åtminstone en stor del av vinsten kommer från vidare försäljning eller bearbetning av levande amerikansk hummer.

5. Om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Så som EU-förordningen är utformad finns ingen sådan möjlighet. Informationsinsatser och stöd från myndigheter ska dock underlätta för alla företag att följa reglerna.